

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Doktorský studijní program: Preventivní medicína

Kandidát: Mgr. Tereza Kopřivová Herotová

Název práce: Implementace mezinárodního výukového programu o prevenci šíření infekčních onemocnění pro žáky základních škol

Oponent: Doc. MUDr. Karel Dohnal, CSc.,

Předložená práce má 167 stran textu, z toho 11 stran literárních odkazů. Práce je bohatě a velice kvalitně dokumentována 120ti grafy a 76ti tabulkami. Malá výhrada, tabulky 70 – 76 jsou pouze v jazyce anglickém. Další desítky stran představují přílohy, ve kterých jsou dotazníky pro rodiče žáků ZŠ, dotazníky určené pro evaluaci výukových materiálů a dotazníky určené pro školy. Jsou zde rovněž autorčiny práce v plném znění. Poslední součást přílohy jsou ukázky vybraných lekcí z výukového materiálu manuálu e-Bug.

Teoretická část práce se zabývá pohledem na infekční choroby, které doprovázejí člověka od pravěku až po současnost a ukazuje zejména na vývoj prevence a léčby infekcí. Další kapitola je věnována antibiotikům, kde je zvláštní důraz kladen na současná rizika, zejména zvýšení antibiotické rezistence. Diskutovány jsou i limity v používání protiinfekčních opatření. Ukazuje se, že je stále nutné dodržovat klasická opatření, jako jsou osobní hygiena a vyhýbat se rizikovému chování. Pod dojmem úspěchů antibiotické léčby a očkování se často na základní preventivní opatření zapomíná. Autorka dochází ke správnému závěru, že základním pilířem pro podporu těchto opatření je výchova obyvatelstva. Pro svoji práci zvolila výchovu dětské populace na 1. a 2. stupni základních škol.

Aktuálnost tématu:

V posledních dvaceti letech došlo k významnému nárůstu spotřeby antibiotik v ČR bez toho, že by došlo k zásadním změnám v incidenci infekčních onemocnění. Tyto kvantitativní změny týkající se ATB byly doprovázeny i změnami kvalitativními a změnami chování pacientů, což se později projevilo vzestupem rezistence u závažných původců bakteriálních komunitních infekcí. Nabízí se, a autorka to v první části studie svým průzkumem potvrdila, že je nutné upřít daleko větší pozornost na prevenci infekčních onemocnění prostřednictvím uplatňování zásad osobní hygieny, zvýšením informovanosti o infekčních chorobách a o racionálním používání antibiotické léčby a o očkování. V řadě zemí se ukázalo, že nejvhodnější skupinou pro úspěšnou intervenci je výchova dětské populace na základních školách.

Cíle práce:

Vzhledem k tomu, že práci lze rozdělit na dvě části, je nutné hodnotit každou zvlášť. První částí je dotazníkové šetření „Názory české veřejnosti na užívání antibiotik a její vědomosti o infekčních chorobách“. Pro tuto část byly stanoveny čtyři hypotézy, ke druhé části práce „Evaluace projektu e-Bug“, se vztahuje hypotéza pátá.

Cíle práce jsou jasně stanoveny a jsou v plném souladu se zpracovávanými hypotézami.

Metodika:

V první části byl použit vlastní dotazník určený rodičům žáků 1. a 2. stupně základních škol, celkem 1242 respondentů s vysokou návratností. Pro zadávání dat použit program Epi Info Verze 6 CZ, pro vlastní zpracování byla data zpracována programem SPSS.

Metodika druhé části vychází z celoevropského projektu, ocenil bych zejména moudrý přístup v jednání se zapojenými školami, kde osobní jednání autorky s řediteli a učiteli škol vedlo k tomu, že nehodnotitelných dotazníků bylo pouze 6% v intervenční skupině a 7%

v kontrolní, zatímco ve Francii, která informace předávala bez osobních kontaktů nešlo hodnotit 39%, respektive 45% odevzdaných dotazníků. Další zpracování probíhalo centrálně ve Velké Británii.

Zvolené metodické postupy jsou vhodné vzhledem k řešené problematice a vymezeným cílům práce.

Výsledky práce:

Vzhledem k velkému počtu otázek dotazníku použitým v první část práce uvedu pouze některé významnější nálezy. 18% respondentů uvádí, že používalo antibiotika bez konzultace s lékařem. Více jak 50% respondentů z Prahy a 40% respondentů mimopražských uvádí, že nespotřebovalo předepsané balení ATB a zbytky byly ponechány pro další použití. V případě vlastních dětí by nechalo 90% respondentů dobrat celé balení i přes zlepšení zdravotního stavu již během prvních dvou dnů léčby. Velmi znepokojující je, že 60% pražských a 75% mimopražských respondentů neví, že ATB nepůsobí na virové infekce. Výsledkem pak je tlak na předepisování ATB bez ohledu na původce. Většina respondentů, včetně zdravotníků, očekává, že se účinek ATB dostaví již během prvního dne. Naopak příznivé je zjištění, že 95% respondentů souhlasí s povinným očkováním

Cílem druhé části práce byla evaluace vzdělávacích materiálů e-Bug. Hypotéza předpokládala, že po absolvování výuky podle materiálů e-Bug dojde ke zlepšení znalostí žáků o prevenci a léčbě infekčních onemocnění. Totožné dotazníky byly použity pro posouzení základních znalostí, změny znalostí do jednoho týdne po výuce a retenci znalostí po 6ti týdnech. Ve všech oblastech u obou věkových skupin došlo ke statisticky významnému zlepšení znalostí žáků. Hodnocení neprokázalo významný pokles znalostí ve třetí část evaluace po 6ti týdnech.

Výsledky ukazují, že projekt e-Bug, jako společná strategie evropských zemí je úspěšný při zvýšení znalostí o prevenci infekčních onemocnění a měl by se postupně projevit v omezení spotřeby ATB a omezit vznik bakteriálních rezistencí.

Otázky:

1. Prosím upřesnit informaci, zda jsou materiály distribuovány na všechny ZŠ, nebo pouze do škol podporujících zdraví, jak je uvedeno v manuálech.
2. Bude nutné upravit současné materiály pro 2.stupeň, až přijdou žáci, kteří již absolvovali výuku na 1. stupni? Některá témata se opakují.

Závěr:

Formální úprava práce, dodržení všech náležitostí práce je na vysoké úrovni, stejně tak jazyková a stylistická úroveň.

Publikační aktivita je zcela dostatečná, aktuálně je uvedeno šest prací, publikovaných v časopisech s IF.

Předložená práce je plně v souladu s náplní a cíly studijního programu Preventivní medicína. Úspěšná implementace mezinárodního výchovného programu e-Bug o prevenci šíření infekčních nemocí pro žáky ZŠ je vynikajícím příkladem toho, jak do výuky na ZŠ zařadit dostatečně rozsáhlé a kvalitně připravené téma, které má bezprostřední vztah k lidskému zdraví a týká se našeho každodenního chování.

Autorka jednoznačně potvrdila, že je schopna kvalitní samostatné vědecké práce. Po posouzení kvality předložené práce a splnění stanovených cílů, dostatečné publikační aktivity i dosavadní vědecké a pedagogické aktivity doporučuji předloženou práci k obhajobě a navrhuji udělení titulu Ph.D.

Doc. MUDr. Karel Dohnal, CSc.